

De hofdame van Sisi

Marie Lacrosse bij Boekerij:

De Wijngaard-trilogie:

Storm boven de velden

Door de donkere nacht

Zon over de heuvels

De Weense koffiehuis-trilogie:

Het Weense koffiehuis

De hofdame van Sisi

Marie Lacrosse

De hofdame van Sisi

Wenen, 1890. Het leven aan het keizerlijk hof valt Sophie zwaar, en al snel neemt ze het heft zelf weer in handen.

Vertaald uit het Duits door
Hans E. van Riemsdijk en Marijke Gheeraert

ISBN 978-90-492-0537-9
ISBN 978-94-023-2503-4 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Das Kaffeehaus 2 – Falscher Glanz*
Vertaling: Hans E. van Riemsdijk en Marijke Gheeraert
Omslagontwerp en -beeld: bürosüd, www.buerosued.de
Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2021 by Wilhelm Goldmann Verlag,
a division of Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH, München, Germany.
© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Opgedragen aan oom Ernst, de op zevenennegentigjarige
leeftijd overleden oom van mijn man. Hij kende al mijn boeken en
was zodoende waarschijnlijk mijn oudste lezer.*

Wenen is een stad die rond enkele koffiehuisen is verrezen.

Bertolt Brecht

*Een meeuw ben ik, zonder vast land,
'mijn thuis' noem ik geen enkel strand.
Geen enkel oord dat mij bindt.
En van golf tot golf voert mij de wind.*

*Eine Möwe bin ich von keinem Land,
Meine Heimat nenne ich keinen Strand,
Mich bindet nicht Ort und nicht Stelle
Ich fliege von Welle zu Welle.*

Uit het dagboek van keizerin Elisabeth: *Nordsee Lieder*, maart 1885

U hebt het goed, u kunt naar het koffiehuis gaan!'

Frans-Jozef I, keizer van Oostenrijk

Wenen anno 1889

Personages

*Dit overzicht vermeldt alleen de voornaamste personages.
Historische figuren zijn aangeduid met een asterisk (*).*

Familie van Sophie

Freule Sophie von Werdenfels, genoemd **Phiefi**,
oudere dochter van baron Nikolaus von Werdenfels
Baron Nikolaus von Werdenfels, Sophies,
bij een ongeluk om het leven gekomen vader
Henriette von Freiberg, genoemd **Yetta**, geb. Danzer, eerder van
Werdenfels, de moeder van Sophie die is hertrouwd
Arthur, ridder Von Freiberg,
haar tweede echtgenoot en Sophies stiefvader
Nikolaus, genoemd **Nikki**, Sophies oudere broer,
in 1881 omgekomen bij de brand in het Ringtheater
Emilia, genoemd **Milli**, Sophies jongere zus
Stephan Danzer, Henriettes oudere broer,
Sophies peetoom, eigenaar van Kaffeehaus Prinzess

Familie van Richard

Richard von Löwenstein, genoemd **Richie**, enige zoon van een zijtak
van het adellijke geslacht van graaf Von Löwenstein, officier in het
Habsburgse leger en vriend van de overleden kroonprins Rudolf
Eduard von Löwenstein, Richards vader
Aglae von Löwenstein, zijn moeder
Charlotte en **Bernadette**, Richards jongere tweelingzussen
Graaf Maximilian von Löwenstein, genoemd **Max**,
Richards oom en majoraatsheer van de familie Von Löwenstein

Maximilian, genoemd **Maxi**, zijn oudste zoon,
luitenant in het Habsburgse leger
Graaf Adalbert von Thurnau,
een neef van Richards vader van moederskant
Freule Amalie von Thurnau, genoemd **Ami**, zijn enige dochter

De keizerlijke familie

Keizer Frans Jozef I*,
regerende monarch en familiehoofd van de Habsburgers
Keizerin Elisabeth*, genoemd **Sisi**, zijn vrouw
Kroonprins Rudolf*, hun enige zoon,
heeft zelfmoord gepleegd in januari 1889
Kroonprinses Stefanie*, Rudolfs echtgenote
Prinses Elisabeth*, genoemd **Erzsi**, dochter van Rudolf en Stefanie.
Prinses Gisela*, oudste dochter van het keizerlijk paar
Prinses Marie Valerie*, jongste dochter van het keizerlijk paar
Aartshertog Albrecht van Österreich-Teschen*,
oom van keizer Frans Jozef en opperbevelhebber van het Habsburgse
leger, militaire superieur van Richard von Löwenstein
Maria Theresia van Bragança, echtgenote van Karel Lodewijk,
de jongere broer van de keizer, stiefmoeder van de troonpretendent
en eerste dame aan het hof bij afwezigheid van Sisi
Aartshertog Frans Ferdinand*, zoon van Karel Lodewijk,
de jongere broer van de keizer
Aartshertog Reinier, zwager van aartshertog Albrecht
en achterneef van keizer Frans Jozef, bevelhebber van het
59e Infanterieregiment in Salzburg
Gravin Marie Louise Larisch*, geb. Wallersee, Sisi's nicht

De familie Vetsera

Freule Marie Alexandrine von Vetsera*, genoemd **Mary**,
de op een na oudste dochter van het gezin en eerder Sophies
beste vriendin, samen met Rudolf overleden in januari 1889
Barones Helene von Vetsera*, Mary's moeder
Johanna*, genoemd **Hanna**, haar oudere zus

Leden van de hofhouding

Baron Franz Nopsca*, opperhofmeester van de keizerin
Gravin Maria von Goëss, opperhofmeesteres van de keizerin

Gravin Ida Ferenczy*, Hongaarse hofdame van Sisi
Gravin Marie von Festetics*, Hongaarse hofdame van Sisi
Charlotte von Majláth*,

Hongaarse hofdame van keizerin Sisi tot voorjaar 1890

Janka von Mikes*, Hongaarse hofdame van Sisi,
in de roman opvolgster van Sophie von Werdenfels,
in werkelijkheid opvolgster van Charlotte von Majláth

Fanny Feifalk*, kapster van de keizerin
Friederike von Taxis*, genoemd **Fredi**,
hofdame van Maria Theresia van Bragança

Personeel

Franzi, kamenier van Sophie in de Hofburg
Ida, jarenlang medewerkster in het kaffeehaus van Stephan Danzer,
later huishoudster in Palais Werdenfels

Mina Löb, zaalcheffin in Café Prinzess
Toni Schleiderer, chef-pâtissier en jarenlang medewerker
in Kaffeehaus Prinzess

Sanna, serveerster in Café Prinzess
Gruber, eerste huisknecht in huize Werdenfels
Sieber, eerste huisknecht in huize Thurnau

Clemens, knecht van Richard
Josef Bratfisch*, Rudolfs vroegere privékoetsier

Andere belangrijke personages (in volgorde van voorkomen)

Dokter Viktor Adler*, arbeidsleider en medeoprichter
van de Sociaaldemocratische Partij van Oostenrijk,
uitgever van het tijdschrift *Gleichheit*
Ernestine von Breuner, jonge freule
Mizzi Caspar*, courtisane en vroegere minnares van Rudolf

Irene Gerban, arbeidersleidster, toekomstige gravin Von Sterenberg
Theodor von Hirschstein, textielabrikant en grootaandeelhouder
van de Wiener Tramwag-Gesellschaft
Agnes Jahoda*, vroegere kamenier van Mary Vetsera
Joseph Jahoda*, Agnes' vader, eerder werkzaam bij de Vetsera's,
in de roman tramkoetsier
Benjamin Löb, Joodse winkelier en vader van Mina
Anna Nahowski*, lange tijd maîtresse van keizer Frans Jozef
tot maart 1889
Katharina Schratt*, actrice bij het Hofburgtheater, eerst vriendin
en later waarschijnlijk maîtresse van keizer Frans Jozef
Graaf Ferdinand von Sterenberg, schoonvader van Irene Gerban
Jakob Stern, eigenaar van het 'toverpaleis' in het Wurstelprater,
verre verwant van Mina Löb
Graaf Lajosz Szalay, vermogende Hongaarse grootgrondbezitter,
verwant van Marie von Festetics
Gravin Von Wilczek en haar dochter **Annelie**
Johanna Wolf*, exclusiefste bordeelhoudster in Wenen

Keizerlijk leger

Emil Schuster, soldaat eerste klasse in het 59e Infanterieregiment
in Salzburg
Luitenant Zimmerer en **luitenant Nemec**, officieren in het
59e Infanterieregiment
Cadet-officier Holzinger*, zoon van rechter doctor Ferdinand
Holzinger, in de roman dienend in het 59e Infanterieregiment
Kapitein Bernard von Gersfeld, superieur van luitnants Zimmerer
en Nemec
Luitenant-kolonel Ferdinand Weiss*,
bevelhebber van het 9e Dragonderregiment in Czernowitz,
heeft in de roman een verzonnen rol gekregen

Andere belangrijke historische personages
(in alfabetische volgorde)

- Graaf Gyula Andrassy***, leider van de Hongaarse rebellen
en latere minister-president van Hongarije
- Graaf Carl Albert von Bombelles***, opperhofmeester van
kroonprins Rudolf en bekend levensgenieter
- Doctor Ferdinand Eduard Holzinger***, rijksridder van Janaburg,
rechter van de buitengewone rechtbank in Wenen
- Fürstin Pauline von Metternich***,
grande dame van het Weense societyleven
- Engelbert Pernerstorfer***,
lid van het Oostenrijkse Huis van Afgevaardigden
- Moritz Szeps***, vriend van Rudolf,
uitgever van het *Neues Wiener Tagblatt*
- Graaf Eduard von Taaffe***,
conservatieve minister-president van Oostenrijk vanaf 1879
- Dokter Hermann Widerhofer***, lijfarts van de keizerlijke familie

Proloog

Café Prinzess op de Graben

Donderdag 28 februari 1889

‘Ach, Phiefi! Kijk nu toch niet zo somber! Ik dacht dat je blij was dat we vandaag nog eens een keer samen konden zijn.’

Sophie von Werdenfels schrikt op uit haar mijmeringen en dwingt zichzelf te glimlachen naar haar jongere zus Emilia. ‘Je hebt gelijk, Milli! Wie weet wanneer en of...’

Sophie bijt op haar lippen. Of we elkaar überhaupt weer kunnen zien, had ze al willen zeggen.

‘Moet je kijken, Phiefi!’ Milli wijst opgewonden naar een bonk van een kerel die met een dienblad in zijn handen en met een brede glimlach op zijn ronde gezicht naar de tafel komt waar Sophie met haar moeder Henriette en haar zus zit. ‘Oom Stephan bedient ons vandaag zelf!’

Stephan Danzer is de eigenaar van Kaffeehaus Prinzess. De drie dames hebben plaatsgenomen in het luxueuzere deel van dat etablissement: de konditorei, die ‘Café Prinzess’ heet.

‘*Servus*, Yetta! *Servus*, meiden! Wat fijn jullie hier samen te zien. Mina heeft me verteld wat jullie besteld hebben.’ Hij zet het dienblad neer en kust zijn zus Henriette en haar twee dochters op beide wangen. ‘Ik ben vooral blij dat jij erbij bent, Milli!’ Hij streelt zijn jongste nichtje liefdevol over haar blonde haar en fronst dan peinzend zijn voorhoofd. ‘Volgens mij is het de eerste keer dat je hier komt, of vergis ik me?’

Milli knikt stralend. ‘Phiefi heeft haar zin doorgedreven bij stiefvader! Van hem zou ik nooit hebben mogen komen, maar Phiefi krijgt nu alles van hem gedaan!’

Danzer wisselt een korte blik met Henriette. Die laat haar hoofd zakken en pakt Milli’s hand.

‘Als klein meisje ben je hier wel eens geweest,’ zegt ze zacht. ‘Dat was met je vader, met Nikolaus. Maar dat weet je vast niet meer.’

Milli schudt haar hoofd. Ze trekt een ernstig gezicht en even valt er een pijnlijke stilte.

Nikolaus von Werdenfels, Henriettes eerste man en grote liefde, is bijna tien jaar geleden bij een ongeluk om het leven gekomen. Een jaar later al had de wanhopige Henriette troost en steun gezocht in een tweede huwelijk met Arthur von Freiberg, wat weldra een tragische vergissing bleek te zijn.

Al meteen na de bruiloft ontpopte Arthur zich als een ware potentaat die het hele huishouden tiranniseerde. Van begin af aan deed hij als echtgenoot zijn recht gelden op het aanzienlijke fortuin dat Nikolaus zijn vrouw had nagelaten. Hij hield zijn echtgenote en stiefdochters zo onder de duim dat ze nauwelijks nog overeenkomstig hun stand konden leven.

Nadat Sophies oudere broer Nikki dan ook nog in december 1881 bij de vreselijke brand in het Ringtheater was omgekomen, had Henriette zich jarenlang volledig uit het sociale leven teruggetrokken.

Twee dingen hebben Sophie gelukkig behoed voor een compleet miserabele jeugd. Tot voor kort had Arthur von Freiberg, als diplomaat in dienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken, ettelijke jaren in Caïro gewerkt. De Egyptische hoofdstad ligt ver genoeg weg zodat Arthur jaarlijks maar een paar weken verlof in Wenen kon doorbrengen.

Die vrijheid had Sophie vooral gebruikt om haar peetoom Stephan zo vaak mogelijk in zijn koffiehuis te bezoeken, wat Arthur haar eigenlijk nadrukkelijk had verboden. Daar bloeide ze helemaal open en had ze zelfs een tijd als zaalcheffin gewerkt, voordat het lot ongenadig toesloeg.

Haar beste, pas zeventienjarige vriendin Mary Vetsera had zich, ondanks Sophies waarschuwingen, in een ongelukkige affaire met kroonprins Rudolf, de enige zoon van keizer Frans Jozef en diens echtgenote Elisabeth, gestort. Met de zelfmoord van Rudolf en Mary was er een tragisch einde gekomen aan die relatie. Dat is nog amper een maand geleden gebeurd en betekende meteen dat het zorgeloze leven van Sophie voorbij was.

Ze mist nu niet alleen de vrolijke tijden in het gezelschap van Mary die haar voortdurend had meegesleept naar allerlei festiviteiten die

Sophie zichzelf vanwege de gierigheid van haar stiefvader niet kon veroorloven of waarvoor ze vanwege de slechte reputatie van Arthur in de betere Weense kringen niet eens werd uitgenodigd.

Veel erger is dat Sophie sinds Mary's dood gebukt gaat onder schuldgevoelens. Mary had haar van meet af aan verteld over haar noodlottige affaire met de troonopvolger, zij het onder het zegel van de strengste geheimhouding. Daarom en ook omdat Mary steeds weer met zelfmoord had bedreigd als Sophie haar zou verraden, had ze het niet durven vertellen aan Mary's moeder Helene.

Natuurlijk zou dat het einde hebben betekend van haar vriendschap met Mary en ook van de tweede omstandigheid die Sophies leven de laatste jaren draaglijk had gemaakt, maar Mary zou dan wel nog leven en zelf zou ze nu niet in deze vreselijke situatie zitten.

'Phiefi! Je zegt helemaal niets!' Stephan Danzer haalt haar uit haar sombere gedachten. 'Je amandelmelange wordt helemaal koud! En je hebt nog helemaal niet van je taart geproefd.'

Sophie schrikt op. 'Het spijt me!' Hoewel ze het gevoel heeft geen hap door haar keel te krijgen, steekt ze met haar taartvorkje een stukje van de heerlijke mokkaprinsjestaart af, hét handelsmerk van Café Prinzess. De vertrouwde, licht bittere smaak van de hoogwaardige arabica die Danzer voor het streng geheim gehouden recept gebruikt, leidt Sophie een beetje af van wat haar te wachten staat.

Een moment sluit ze met welbehagen de ogen. 'Dit is echt de beste taart van de wereld.' Ze laat de botercrème met de delicate smaak op haar tong smelten.

Als ze weer opkijkt, ziet ze het beteuterde gezicht van Milli. Haar zus heeft ook van de taart geproefd en laat nu haar vork op het met de hand beschilderde en met goud omrande bord zakken. Het kostbare servies is eveneens iets waarmee de konditorei zich van haar concurrenten onderscheidt. Sophie moet lachen.

'Me dunkt dat Milli nog wat te jong is voor de taart,' leidt ze af uit de lichtjes vertrokken mond van haar zus. Ze heft haar hand wanneer de dertienjarige fel wil protesteren. 'Toen ik zo oud was als jij, vond ik de taart ook nog niet zo lekker als vandaag.'

Danzer kijkt bezorgd naar zijn jongere nicht. 'Wil je liever iets anders? Zeg het maar. Ik wil gewoon dat iedereen het vandaag naar zijn zin heeft!'

Milli, die eerst nog haar hoofd heeft geschud, glimlacht halfhartig. ‘Mag ik misschien een gevulde bol?’ Dat is een soort van soes met marmelade en overgoten met een vanillesaus.

Danzer fronsst zijn voorhoofd. ‘Maakt Ida thuis dan geen gevulde bollen voor jullie?’

‘O, zeker! En die zijn heel lekker!’ merkt Henriette op. Ida heeft nog voor Danzer gewerkt en bestiert nu het huishouden in Palais Werdenfels.

‘Dan kun je toch elke dag gevulde bollen eten, Milli! Ik wil je zo graag iets bijzonders laten proeven.’ Bij het zien van haar teleurgestelde toetje, haalt haar oom bakzeil. ‘Natuurlijk krijg jij een bol, schattekout! In Café Prinzess hebben we die normaal pas in de vastentijd, maar ik zal er een-tje voor je uit de keuken van het koffiehuis laten komen.’

De luxueuze konditorei en het traditionele koffiehuis dat eraan is verbonden beschikken elk over een eigen keuken in het grote souterrain van het pand op de hoek van de Dorotheergasse en de Graben, twee van de drukste straten van Wenen.

Danzer wil Mina Löb, de nieuwe zaalcheffin die pas een paar weken in Café Prinzess werkt, al wenken, als Sophie het woord neemt.

‘Wacht, oom Stephan! Ik meen dat ik in de dessertvitrine ook die heerlijke sinaasappeltaart heb zien staan, klopt dat?’

Danzers ogen beginnen te stralen. ‘Dat heb je goed gezien, lieverd.’ Zijn stem klinkt trots. ‘De taart is zo’n succes bij de clientèle dat ik die nu het hele jaar door aanbied, ook al zijn sinaasappels duur in de winter en verdien ik er maar de helft zoveel mee als in de zomer.’

‘Die moet je echt proeven, Milli!’ Sophie dringt aan bij haar zus, die het maar zozo vindt. ‘Alsjeblieft, doe mij een plezier! Oom Stephan vindt dat fijn en ik ook! En je hebt toch zelf gezegd dat het vandaag een vrolijke dag moet worden!’

Een half uur later is de stemming rond de marmeren tafel met de gedraaide, witgouden poten uitgelaten. De sinaasappeltaart heeft Milli ronduit heerlijk gemaakt en ze is er vol lof over, zowel tegenover haar oom als jegens Sophie.

Wat zou het fijn zijn als het er in ons gezin vaker zo vrolijk aan toeging, verzucht Henriette von Freiberg in gedachten.

Haar echtgenoot Arthur, die onlangs weer naar Wenen is overgeplaatst, duldt tijdens de maaltijden al nauwelijks een gesprek, laat staan